

שקנאי מת בבולגריה מפגיעה של טורבינה צילום: באדיבות BSPB

טורבינות רוח: לא בכל מקום ולא בכל מחיר – ובטח לא ברמות יששכר

אזור רמות יששכר, השטח הפתוח הגדול והרציף ביותר בצפון ישראל, עומד בפני סכנה ממשית. בימים אלה דנים בהצעה להקים חוות גדולות של טורבינות רוח בשטח הרגיש שבין הכבישים 90 ו־71, במסגרת ההתחייבות של ישראל להצטרף למאמץ העולמי לקידום אנרגיה מתחדשת ולהפחתה בפליטת גזי חממה, באמצעות מתקנים סולאריים וטורבינות רוח. רשות הטבע והגנים תומכת בקידום אנרגיות מתחדשות והיא בעד הקמת טורבינות רוח - אך לא בכל מחיר ולא בכל מקום! הקמת הטורבינות ברמות יששכר תפגע במטיילים ובתושבי האזור, שיסבלו מהרעש הרציף בתדרים הנמוכים, מהוויברציות ומריצוד כנפי הטורבינות. נוסף על כך, נדידת הציפורים בישראל היא מהגדולות בעולם - כחצי מיליארד עופות חולפים בשמי ארצנו מדי סתיו ואביב, וחוות הרוח שמציעים להקים ברמות יששכר ימצאו בדיוק על מסלול הנדידה שלהם. טורבינות רוח קוטלות

מיליוני ציפורים בעולם, והן עתידות לפגוע בהן גם כאן. מינים רבים של עטלפים מקיימים ברמות יששכר מושבות רבייה, וגם הם עלולים להיפגע באורח קשה. בארצות הברית 800 אלף עטלפי חרקים נקטלים מדי שנה בשל פעולת הטורבינות, וכתוצאה מכך הנזק הצפוי שם לחקלאות יגיע בשנת 2020 למיליארדי דולרים. אזור רמות יששכר הוא גם מקום הריכוז הגדול בעולם של הצבי הישראלי, ובניית הטורבינות תגרום לפגיעה אנושה באוכלוסיית הצבאים ובמיני יונקים שונים. חשוב להבין - הקמת טורבינות ברמות יששכר, אזור שהוגדר על ידי המדינה כמכלול נופי לשימור וכאזור חשוב לציפורים, תגרום לפגיעה קשה ובלתי הפיכה, ואסור שתקרה! אפשר למצוא שטחים מתאימים להקמת טורבינות באזורים שונים בישראל - ללא פגיעה נרחבת. כל אתר המוצע להקמת טורבינות רוח חייב להיבדק על ידי היוזמים מול רשות הטבע והגנים, בבדיקות מקדימות שיבחנו את השפעת הטורבינות מכל ההיבטים ויהיו בסיס לקבלת החלטות אחראיות. עמדה זו של הרשות התקבלה והוטמעה במסמכי המדיניות ובתכנית לטורבינות רוח שמקדמת המדינה. רשות הטבע והגנים תקיים בחודשים הקרובים פעילות הסברה כדי לגייס את הציבור בכלל ואת המתגוררים ביישובים באזור בפרט לקריאה למנוע את הקמת הטורבינות באזור חשוב זה. פרטים במרכז חינוך והסברה גליל תחתון, בטל' 04-6568272 ובאתר האינטרנט www.parks.org.il

שנת החורף של העטלפים החלה

הכניסה לחלק מהמערות ברחבי הארץ המשמשות אתרי לינה מרכזיים לאוכלוסיית העטלפים בישראל נסגרה לאחרונה למבקרים, כמו בכל חורף. הסיבה: עם בוא הקור העטלפים נכנסים לתרדמה ארוכה בת כמה חודשים, שבה הם תלויים על קירות מערות ברחבי הארץ. בתקופה זו רמת פעילותם נמוכה והם פגיעים מאוד ולכן הכניסה למערות אלה אסורה. בין המערות הבולטות שהכניסה אליהן אסורה: מערת התאומים, מערת עלמה, מערת שרך, מערת נמר, מערת ברניקי, מערת הוטה 6 שבשמורת הר מירון, מערת אורנית

ששש...העטלפים ישנים צילום: ארכיון רשות הטבע והגנים

ומערת ספונים שבכרמל. חלק מהמערות נסגרו לחלוטין ואילו בחלקן הציבה רשות הטבע והגנים שלטי הסבר, המבקשים מהמטיילים שמגיעים לאזור לא להיכנס. המערות ייפתחו מחדש לציבור המטיילים ב־1 באפריל, עם סיומה של תקופת הלינה.

יום רמסר – היום הבינלאומי לשמירה על בתי גידול לחים

"אלפים חיו ללא אהבה, אף לא אחד ללא מים", אמר המשורר האנגלי ויסטן יו אודן. ואכן, אין זה סוד כי קיומנו על פני כדור הארץ תלוי באופן מכריע במים מתוקים - זהו התנאי הראשון להישרדות האדם, הצומח והחי. באופן טבעי, חלק ניכר מהמים המתוקים על פני כדור הארץ מצוי בבתי הגידול הלחים. לפי ההגדרה המקובלת, בית גידול לח (באנגלית: Wetland) הוא "אזור שמוצף במים כל השנה או באופן עונתי. המים מעצבים בו את הרכב חברת החי והצומח, ולכן מתפתחות בו חברות חי וצומח שאופייניות לאזורים מוצפים ולקרקות רוויות". הגדרה זו כוללת אגמים, נחלים וביצות. בתי הגידול הלחים מסייעים גם בשמירה על איכות המים, כיוון שהם "מתנהגים" בדומה למסננים. כלומר הם לא רק משמשים כמקור מים אלא אף משפרים את איכותם. למעשה, בתי הגידול הלחים בעולם כולו מספקים תועלת כלכלית עצומה, בין היתר בזכות תרומתם לחקלאות ולדיג ובזכות היותם מקורות לכבול (חומר אורגני המשמש להסקה ולדישון) ואזורי תיירות וביילוי בחיק הטבע. נוסף לכך, הם כמובן משמשים בית למגוון נרחב של מיני ציפורים,

יונקים, זוחלים, דו־חיים, דגים, חסרי חוליות וצמחים ייחודיים. בחורף 1971 נחתמה בעיר רמסר (Ramsar) שבאירן אמנה בינלאומית בנושא בתי הגידול הלחים. אמנה זו מייצגת עד היום מאמץ עולמי לשיתוף פעולה בשימור בתי הגידול הלחים, באמצעות ניצול חכם של המשאבים שבהם. הנושא שעמד לנגד עיני המדינות החותמות, ובהן מדינת ישראל, הוא הפגיעה המסיבית בבית הגידול המיוחד הזה בכל העולם, שנבעה מייבוש שטחים ומניקוזים, מזיהומים שונים ומניצול יתר של החי והצומח. כיום 168 מדינות חברות באמנת רמסר, ולכל אחת מהן שטחי אחו לח המוגדרים כשמורות רמסר. אמנת רמסר הביאה לשינוי בתפיסת חשיבותם של שטחים, שרובם כונו עד אז סתם "ביצות". כיום יש בעולם יותר מ־2,170 אתרים של שטחים לחים וביצות שהפכו לשמורות טבע (שמורות רמסר). יחד הם מהווים כ־20 מיליארד דונם. בישראל, שמורת החולה ושמורת עין אפק בעמק עכו נמנות עם שמורות רמסר. ב־2 בפברואר, שהוא יום החתימה ההיסטורי, מצוין בכל העולם "יום בתי הגידול הלחים". (World Wetlands Day). בארץ הוא יצוין השנה ב־1 בפברואר. מטרתו העיקרית של יום זה, הנערך בחסות אמנת רמסר, היא לעורר את מודעות הציבור הרחב לנושא ולהצביע על הקשר ההדוק בין בתי גידול לחים לניהול משק המים העולמי - קשר חיוני שאינו זוכה ליחס הציבור הראויים לו. ביום זה תציע רשות הטבע והגנים שפע של פעילויות, סיורים, הדרכות ומפגשים בנושא בתי גידול לחים ברחבי הארץ. חלק מהפעילויות מתקיימות בסיוע רשות ניקוז כנרת ועמותת אוצרות הגליל. פרטים נוספים באתר www.npa.org.il.

מנקים את בתי הגידול הלחים צילום: ארכיון רשות הטבע והגנים

גידור בריכת הנופרים

בשנים האחרונות הייתה בריכת הנופרים, הנמצאת בתחומי גן לאומי ירקון, אתר פופולרי בקרב תושבי האזור, שפקדו אותה בהמוניהם, בין היתר כדי לצפות בנופר הצהוב הנדיר הגדל בה. ואולם, עם הזמן הפכה הבריכה למוקד של ונדליזם - המטיילים השאירו אחריהם לכלוך רב, גרמו לשרפות ואף שחו בבריכה (למרות השילוט האוסר על כך) וגרמו נזק לנופרים ולמערכת האקולוגית העדינה בבריכה. לפני שנתיים וחצי הוצב שער בכניסה לאתר כדי למנוע כניסת כלי רכב, אך גם הוא לא מנע את כניסתם, ולאחר ניסיונות הסברה כושלים, הצבת שילוט ואכיפה במקום, החליטה רשות הטבע והגנים לגדר את האתר כולו ולאפשר כניסת מטיילים באופן מבוקר. פרויקט גידור הבריכה הוא צעד ניסיוני שנועד לשמור על הבריכה, אך אם מקרי הוונדליזם וההרס יימשכו, תיסגר הבריכה לחלוטין ותתאפשר כניסה רק בליווי מדריך צמוד. היום הכניסה אל הבריכה מתאפשרת בשעות הביקור בגן הלאומי: א'–ה' - 8:30-15:30, ו' ושבט - 8:30-15:00.